

Hilsen fra medforfatteren

Da jeg begynte å skrive denne boken, var min relasjon til Tenzin Lakhpa (pseudonym) rykende fersk. Jeg traff ham på et lunsjmøte i august 2017 i Vest-Kina, der misjonærteamet vårt i Tilbake til Jerusalem¹ var samlet for å diskutere et prosjekt for å nå ut til det tibetanske folket. En av pastorene hadde tatt med seg Tenzin, en tidligere buddhistmunk, som delte sitt vitnesbyrd ved bordet.

Da jeg fikk høre historien til Tenzin, ble jeg så rørt og inspirert av det han hadde opplevd, og jeg tenkte umiddelbart at dette var en historie som måtte deles med mange.

Tenzin er ikke den første buddhistmunken jeg har truffet som har blitt en kristen (selv om jeg tror antallet er relativt lavt), men han er den første som lar meg dele sin historie. Hver gang jeg satte meg ved pc-en for å skrive opp hendelsene i livet hans, var jeg helt skjelven, for jeg visste at dette var et spesielt prosjekt – et prosjekt jeg egentlig ikke følte meg kvalifisert for med tanke på utfordringene og problemene som var forbundet med historien hans.

Det første utfordringen var å få nedtegnet hele historien. Jeg hadde bedt Tenzin om å skrive ned livshistorien sin så jeg kunne oversette den og gjøre den tilgjengelig for andre. Men det jeg fikk i hendene, var en særdeles beskjeden biografi på to sider. All utfyllende informasjon er mer eller mindre halt ut av Tenzin gjennom intervjuer. Det har ikke vært lett for ham å snakke om seg selv. Som buddhistmunk er han opplært i å utviske alle tegn på egenidentitet for å kunne oppnå *opplys-*

---

¹ **Back to Jerusalem** er en evangelisk bevegelse stiftet i Kina av kinesiske troende. Deres mål er å evangelisere for unådde folkegrupper i Kinas østlige provinser og videre vestover mot Jerusalem. Les mer om bevegelsen her: www.backtojerusalem.com

ning.² Å fortelle sin historie og fokusere på seg selv var det motsatte av hva han hadde blitt opplært til å gjøre. Og i likhet med mange kristne som bor i Tibet i dag, anser han seg ikke for å være spesiell. Han er en enkel mann som ikke gjør mye ut av seg. Om du skulle møte ham på gaten, ville du mest sannsynlig ikke legge merke til ham.

Den andre utfordringen var at jeg var overbevist om at mine språkkunnskaper i tibetansk og kinesisk ikke var gode nok til å kunne oversette Tenzins opplevelser. Denne boken er blitt til gjennom en rekke intervjuer gjort i 2017 og 2018 av fem av mine kolleger og oversatt fra amdo tibetansk til mandarin og siden til engelsk.

For det tredje var det den politiske utviklingen (oktober 2017) som hindret intervjuprosessen og utfordringen med å verifisere en korrekt oversettelse av historien til Tenzin. Det kinesiske kommunistpartiet kom sammen i Beijing og vedtok nye religiøst undertrykkende lover som trådte i kraft 1. februar 2018. Intervjuene med Tenzin ble gjort ulovlig og i skjul i det som må sies å være den største aksjonen mot kristne i Kina på flere tiår.

For det fjerde: Selv etter å ha saumfart materialet og gått gjennom det med Tenzin og oversetterne, var jeg sikker på at det var noe jeg hadde gått glipp av eller misforstått som var viktig. Jeg tenkte også at det var ting jeg kunne ha misforstått eller oversatt feil. Ikke desto mindre har jeg sjekket og dobbeltsjekket alle fakta og hendelser i historien etter beste evne.

Selv med alle begrensninger og hindringer, har jeg tro på at å dele fortellingen om livet til Tenzin og hans søken etter opplysning er verd alt strevet for å komme i mål. Hans erfaringer gir oss en større forståelse for dem som lever i en lukket og forfulgt del av verden, for buddhismens grener og trosretninger, for den universale søken etter sannhet og for en Gud som alltid står parat for å ta imot dem som søker ham.

I tillegg til framgangsmetoden jeg beskrev ovenfor, brukte jeg følgende metode for å videreformidle Tenzins historie for vestlige lesere:

---

2 Begrepet **opplysning** (engelsk: enlightenment) er den europeiske oversettelse av det buddhistiske begrepet *bodhi*, «oppvåkning». Begrepet har også blitt brukt som oversettelse av flere andre buddhistiske begreper og konsepter som skal betegne innsikt (prajñā, kensho og satori), kunnskap (vidhya), nirvana og oppnåelse av Buddhanaturen (kilde: Wikipedia).

Jeg høstet av egne erfaringer og ressurser fra nesten tjue års arbeid i Tibet for å uttrykke deler av historien på en mer utbroderende måte enn om jeg bare hadde brukt Tenzins egne ord fra intervjuene. Jeg har også lagt til beskrivelser for å gjøre leseren kjent med det ukjente. Selv om Tenzin reiste til både Nepal og India, har han aldri vært i en ikke-buddhistisk del av verden. Han kjenner bare til den tibetansk-buddhistiske kulturen, rent bortsett fra korte perioder der han har hatt kontakt med vestlige besøkende som jeg. Derfor er det ikke mulig for ham å identifisere seg med en leser som ikke vet så mye om tibetanske kultur, skikker og seremonier, og han ville ikke kunne tilby referanserammer eller forklaringer. Jeg har også utbrodert beskrivelsene av mennesker, steder, lukter, skikker og seremonier.

Av sikkerhetsgrunner er mange navn, steder og hendelser endret for å beskytte Tenzins identitet. For bedre å kunne visualisere for deg enkelte sider av historien er det flere samtaler, mennesker, steder og hendelser som er lagt til som i virkeligheten ikke skjedde eller ikke eksisterer. Noen detaljer, navn, steder og mennesker er også lagt til for å erstatte virkelige hendelser som ville utgjøre en sikkerhetsrisiko for de involverte om de ble fortalt. Det er også flere utenlandske misjonærer og hjelpeorganisasjoner i Tenzins liv som har spilt en viktig rolle i hans vitnesbyrd, men de er med hensikt utelatt fra denne historien for å beskytte undergrunnsarbeidet de gjør, og deres tilstedeværelse i Kina og Tibet.

Jeg vedgår at metoden som jeg har brukt for å formidle Tenzins historie både er en styrke og en svakhet i denne boken – den tar leseren inn i bildene, lydene, fargene og hele Tenzins verden for å gjøre den mer forståelig, samtidig er disse tingene bare representative for mange av opplevelsene hans. De bygger opp under livshistorien samtidig som de ikke nødvendigvis, av årsakene nevnt over, er ting han har sagt eller erfart selv.

Ved å legge til beskrivelser og forklaringer har jeg forsøkt å visualisere Tenzins historie så klart som mulig, og samtidig har jeg holdt meg tett inntil hans egne ord slik at historien hans kan fortelles i førsteperson.

Eugene Bach

Takk

Jeg blir ydmyk ved tanken på at jeg har fått muligheten til å dele den spesielle historien til broder Tenzin Lakhpa og hans fantastiske vei til Kristus. Dette ville ikke ha vært mulig uten innsatsen til mange mennesker. Av sikkerhetsårsaker er det flere jeg ikke engang kan nevne, men som like fullt har vært involvert i prosessen mot bok.

Spesielt vil jeg takke den tibetanske oversetteren. Hun tolket for Tenzin rett etter at hun selv ble enke. Midt i sorgen og smerten fant hun styrke til å gjøre denne jobben fordi hun var sterkt overbevist om at Tenzins fortelling måtte ut i verden.

To av de største velsignelsene i denne perioden har utvilsomt vært Belinda Chadwell og Ruth Chang (ikke hennes egentlige navn). De forlot familiene sine i en hektisk tid, reiste over halve kloden til de mest avsidesliggende stedene i Tibet for å se og oppleve og fylle inn hullene i fortellingen. De maktet å veve dette inn i den nesten umulige labyrinten fra tibetansk til mandarin til engelsk, og så tilbake til mandarin og tibetansk – bare for å gjøre det samme om igjen, time etter time, dag etter dag. Uten dem ville aldri denne historien kunne bli fortalt til et bredt publikum.

Hver gang jeg møtte Tenzin satt mentoren hans, en kinesisk pastor og god venn, sammen med ham. Denne mentoren var av enorm hjelp idet han gjorde det mulig for oss å forstå de mer kompliserte detaljene i kulturen Tenzin kommer fra.

En stor dose takknemlighet sendes til Back to Jerusalems leder i Beijing. Av sikkerhetsårsaker skal jeg ikke engang gi ham et pseudonym, men han organiserte hvert møte med Tenzin i 2017 og 2018 – den

mest intense perioden med forfølgelse den kristne menigheten i Kina har opplevd de siste årene. Midt i en tid da mange pastorer og ledere gikk under jorden og brøt all kontakt med utlendinger, tok lederen av Back to til Jerusalem denne sjansen for at fortellingen skulle komme ut.

Jeg vil også gjerne takke mine gode venner i organisasjonen AVC International i Sveits. I to fantastiske tiår har jeg samarbeidet med dem, og de har utrettelig støttet mange arbeidere og evangelister som Tenzin i Kina.

Denne boken ville selvfølgelig aldri ha kommet på trykk hvis det ikke var for Bob Whitaker og hans datter Christine. De og teamet deres ved Whitaker House er mer enn bare partnere, de er nære venner som Kristus har ført inn i livet mitt for å føre fantastiske vitnesbyrd som dette inn i den kristne historiekatalogen.

Jeg vil også takke Joyce Meyer og hennes sønn David for alle deres bidrag til at evangeliet skal nå fram til det tibetanske folk. Det var under en aksjon støttet av deres tjeneste jeg først møtte Tenzin og fikk høre den fantastiske fortellingen hans om å ta farvel med Buddha og følge Jesus.

Prolog: Den store debatten

Jeg løp rundt i folkemengden og forsøkte å kikke over skuldrene til landsbyens eldste som satt forrest. Jeg hoppet for å finne den beste utsikten, men med det samme jeg fant en glippe mellom to skuldre eller to armer, var det noen som flyttet seg og blokkerte utsikten igjen.

Jeg ville så gjerne se debatten i landsbyen vår mellom de to mest kjente og respekterte tibetanske *lamaene* i området. Jeg husker ikke hva de het, men jeg husker hendelsen. Jeg var veldig ung den gangen og visste at faren min hadde sett fram til dette. Det var det eneste han snakket om.

Religiøs debatt var som fotball-VM eller Super Bowl for landsbyen min. Debatt var egentlig ikke arenaen for å avgjøre saker – det var underholdningsarenaen vår!

Midt i landsbyen var det et lite torg med et stort tre i midten og små bed med gresstuster her og der. Dette var «hovedringen» for debatter mellom munkene som var på besøk. Det var på denne måten at lærerne i vår religion nådde ut til landsbyen vår.

Slike debatter gjorde sterkt inntrykk på meg. Når jeg var alene i fjellene, pleide jeg ofte å late som om jeg var i en debatt med en annen munk. Jeg brukte enhver anledning med stillhet og ensomhet til å forestille meg at jeg var en opplyst debattant som fanget folkemassens oppmerksomhet med intellektet mitt.

I en tibetansk debatt reiser utfordreren seg opp og framfører sin påstand, mens forsvareren blir sittende og lytter nøye til poengene. I debatten som foregikk nå, mens jeg forsøkte å finne gliper i mengden, fikk jeg ikke øye på de to lamaene idet de ankom torget, men jeg hørte

debatten da den startet. Jeg kjente smaken av begeistring, og jeg ønsket så inderlig at jeg hadde et sete på første rad.

På den andre siden av torget fant jeg til slutt en luke mellom to eldre munkar fra klostret. Perfekt! Nå kunne jeg både se og høre alt som foregikk.

Munken som utfordret, og som sto, spankulerte bort med lange steg, så bråsnudde han som en kung fu-kriger midt i et steg, og inntok en kampstilling. Bønnekransen dinglet ned fra høyre hånd. Han bøyde seg ned for å snakke ansikt til ansikt med forsvareren, som satt urørlig.

«Hva er best? Å følge de opplyste eller skriftene deres?» Da han hadde stilt spørsmålet, slo han lynraskt håndflatene sammen i et høyt klapp for å fange lytternes oppmerksomhet.

Den forsvarende munken satt på bakken og klappet hånden på bakken og svarte: «Jeg aksepterer. Begge deler er noe Buddha krever av oss, og begge deler er nødvendig. Hva vet vi om Buddha som ikke er skrevet? Hvilken buddhistisk skole lener seg bare på *sangha*?» (Sangha refererer til den monastiske ordenen.)

Dette var ingen vanlig debatt. Tibetanske debatter har klart definerte regler: Utfordreren framlegger en påstand, og forsvareren som sitter på bakken, enten godtar eller avviser påstanden som en sannhet og ber om at påstanden blir understøttet med logikk og skriften. Men denne debatten dreide seg om noe mer. Forsvareren utfordret utfordreren. Det var et sammenstøt mellom to store tenkere, og det var ytterst fascinerende.

Det virket som om forsvareren hadde gått rett inn i fellen som hadde blitt lagt ut for ham. Utfordreren fortsatte: «Har ikke Buddha sagt: 'Min lære er ingen filosofi – men resultatet av direkte erfaring?' Sa han ikke: 'Min lære er handlinger og ikke noe å klynge seg til eller tilbe?' Buddha lærte opp disiplene så de kunne lære opp oss. Vår tro blir best videreført av dem som har levd og erfart, ikke av dem som bare har lest om det. Hvordan kan du lese deg til og forklare fargen blå om du aldri har sett fargen blå?»

Forsvareren satt fortsatt på bakken og tegnet sirkler i luften med hånden. «Jeg aksepterer ikke. En god disippel skriver ned det han har lært for å kunne dele det med andre. Det han skriver, gjør at erfaringene hans lever videre. Å finne veien for sin egen del er en god og nobel ting.

Å finne veien og tegne et kart så andre også finner den, er enda bedre. Er det ikke bedre å velsigne andre enn bare seg selv?»

Forsvareren hadde ikke trengt å avslutte spørsmålet med et klapp. Poenget hans kom tydelig nok fram. Folkemengden vendte oppmerksomheten bort mot den stående munken. Hva kom han til å svare på dette?

Debatten begynte å stige i intensitet. Utfordreren hevet stemmen og spurte: «Sier du at vi ikke har noe valg? At den eneste måten vi kan finne skatter på er å følge kart? Er Buddha død? Har han ikke kommet tilbake til oss? Er vi så avhengige av skrifter fordi din tro på den gjendfødte Buddha mangler?»

Med dette klappet han igjen og strakte ut venstre arm som et tegn på at det var forsvareren sin tur. Men før den sittende munken rakk å si noe, avbrøt utfordreren ham og fortsatte: «Jeg aksepterer ikke. Hvilken nytte har vi av skriftene til en lærer dersom vi har tilgang til læreren selv? Skriftene er bare et midlertidig framkomstmiddel fra den ene bredden til den andre i fravær av læreren. Som Buddha sa: 'Bare dåren ville bære rundt på flåten etter at han har kommet fram til frigjøringens bredde.'»

Dette begynte å dra seg til. Det var nettopp en slik livlig debatt faren min hadde ventet på. Debattantene begynte å bli høyrøstede, likevel var det ikke noe truende i stemmene. Hensikten med debatten var å skjerpe og finpusse evnen til å forsvare den buddhistiske tro med logikk og sannhet. Temaene varierte hele tiden, men var alltid meningsfulle.

Den sittende munken pekte rolig på hodet sitt og sa: «Jeg kan kun ha tillit til det jeg har lært, og jeg har lært gjennom mine egne erfaringer, erfaringene til andre og til hva jeg har lest. Buddha befalte meg å tenke, så jeg tenker. Buddha befalte meg å lese, så jeg leser. Buddha befalte meg å be, så jeg ber. Å legge vekt på bare én av disse, er å overse alle sammen. Buddha ba oss ha tillit til disse fire: For det første er det tillit til ånden og betydningen av læren, ikke ordene. For det andre å ha tillit til læren og ikke til lærerens personlighet. For det tredje å ha tillit til sann visdom, ikke overflatiske tolkninger. Og for det tredje å ha tillit til essensen i et rent sinn – ikke forutinntatte oppfatninger.»

Som svar ropte utfordreren: «Men du overser Buddha som sier: 'Ikke

godta noe bare fordi din lærer har sagt det, eller fordi det står skrevet i dine hellige bøker, eller fordi det er trodd av mange, eller fordi det er videreført av dine forfedre. Godta, og lev kun etter det som fører deg ansikt til ansikt med sannheten.' Hva er vel bedre enn å finne sannheten ved å lære direkte av dem som har erfart den?»

Forsvareren så opp og svarte: «Fornuften svikter. Hva er beviset ditt? Du blir ikke dømt på grunn av din uvitenhet. Du blir dømt av din uvitenhet.»

Jeg satt der og lyttet til debatten i flere timer. Å høre disse to lamaene snakke sammen om pilarene og dydene i buddhismen var den beste undervisning jeg kunne få. Jeg vet ikke hvem av dem som vant, men begge munkene ble feiret med gratis mat fra landsbyen for at de lærte oss å forsvare vår tro og levemåte.

Bare noen få år senere skulle jeg legge ut på min egen søken etter opplysning. Jeg kunne ikke vite da hvilke overraskende vendinger reisen min ville få, og som til slutt førte meg ansikt til ansikt med Sannheten – og hvilke enorme konsekvenser denne oppdagelsen av Sannheten ville få ...

DEL EN:

Å lære Buddhas vei

---

1. Født i Tibets fjell

Jeg ble født i en liten fjellandsby i kommunen Jichu, i den samme kinesiske provinsen som Dalai Lama kom fra. Jeg ble buddhistmunk da foreldrene mine ga meg bort til det lokale, tibetanske buddhisttemplet da jeg var femten år gammel. Så langt tilbake jeg kan huske, har jeg alltid identifisert meg som munk. Jeg visste ikke hva annet jeg var, jeg hadde ingen annen identitet. Jeg hadde fulgt Buddhas hellige vei gjennom hele livet.

Familien min kommer fra en lang rekke tibetanske buddhister. Det ligger i blodet mitt. I flere generasjoner har familien min tjent på høyeste nivå i klostrene og har lært andre å følge Buddhas vei.

I Tibet spinner alt seg rundt tibetansk buddhisme, og det blir ikke tatt noen store avgjørelser uten at lamaen er involvert. En *lama* er en høyt aktet, åndelig leder, men de er mer enn bare ledere. Mange blir ansett for å være gjenfødt av de store vismennene og lærerne fra tidligere generasjoner. Lama betyr «overordnet», og han er hjørnesteinen til det tibetanske folket. De er landsbyens dommere, familierådgivere, lærere i klostret, nasjonale politiske ledere og lignende viktige roller.

Lamaene utgjør en stor del av hverdagen til folk. For familier som den jeg ble født i, fungerer de på samme måte som en prest, men de er også mye mer enn det. Det er de som ofte gir nyfødte barn navn og innlemmer ofte sitt eget navn i barnets navn. Jo større innflytelse lamaen har, jo flere barn går rundt med hans navn. Jeg fikk navnet *Tenzin* fra en eldre lama som familien min fulgte. Navnet kommer fra den fjortende Dalai Lama. Fordi han ble svært berømt, er det mange tibetanere i dag som har dette navnet.

Jeg var det sjette og siste barnet moren min fødte. Før meg hadde

hun båret til verden tre andre gutter og to jenter, men en av søstrene mine døde under fødselen. Jeg var familiens veslegutt, og jeg følte at jeg hadde et spesielt forhold til mor. Jeg vet ikke om det faktisk var slik, men jeg hadde alltid følelsen av at jeg var hennes hjertebarn. De andre søsknene mine brukte det hele tiden mot meg, og på mange måter trodde jeg på dem. Jeg fikk tilbringe mye mer tid sammen med mor enn brødrene og søstrene mine fordi de ofte var opptatt med hverdagsoppgaver som jeg ikke trengte å gjøre – selv om jeg senere ble sendt ut for å jobbe på markene.

Moren min pleide å gjemme søtsaker til meg rundt omkring i huset. Når ingen andre så oss, prikket hun meg på skulderen, pekte på en gammel krukke eller veske og ba meg se hva som lå under. Da kunne jeg finne et lite drops eller annet godt. Med det samme jeg plukket det opp, la hun pekefingeren mot munnen for å vise at jeg måtte holde det hemmelig så ingen fikk vite om det.

Med bare fem barn var familien vår mindre enn de fleste. Mor kom fra en familie av mer typisk tibetansk størrelse. Hun hadde elleve brødre og søstre, og hun var et av de yngste barna i flokken, så det var et stort alderssprik mellom mine besteforeldre og meg. De døde før jeg egentlig rakk å bli kjent med dem.

Utenfor de tibetanske klostrene, som omhyggelig nedtegner alt som skjer i livene til de høye lamaene, finnes det ikke mye informasjon om slekten til vanlige arbeidsfolk som mine egne besteforeldre. Jeg vet ikke hvor de kom fra, når de giftet seg, eller andre detaljer fra livene deres. I Tibet snakkes det ikke om familiehistorien eller slekten med mindre det gjelder et familiemedlem som var en kjent religiøs munk eller leder.

Landsbyen vår besto av tretten familier som klorte seg fast i fjellsiden. I dag er den fortsatt en typisk tibetansk landsby. Terrenget er ugjestmildt, og klimaet er tørt. I Tibet er luften tynnere enn andre steder i Kina fordi landet ligger så høyt over havet. Munker som kommer fra lavere områder og er på besøk i landsbyen, er ofte kvalme de første timene fordi luften har mindre oksygen.

Når jeg skuer utover fra landsbyen, er det ikke annet å se enn brune, sandete fjell så langt øyet rekker. Det er noen få elver og så godt som ingen trær. I løpet av de barske vintermånedene, blåser sandstormene

fra den ene siden til den andre, og det finnes nesten ikke tegn til grønt liv. Vi har verken mange blomster eller mye gress. Det finnes bare noen få, spinke, enkeltstående trær med noen få grønne blader når vårregnet kommer – om det kommer.

Da jeg vokste opp i landsbyen, dyrket vi hovedsakelig hvete og bygg. Vi dyrket også reddiker og poteter når været tillot det. I motsetning til de større byene i Kina, var landsbyen min helt fri for forurensning. Mesteparten av produksjonen vår og jordbruket ble gjort manuelt, og vi kastet minimalt. Om dagen kunne du se milevis av gårde. Og om natten var det som om du kunne se alle universets stjerner.

Interiøret i hjemmet vårt var også klassisk tibetansk – ett stort rom hvor alle bodde. Kjøkkenet, stuen og soverommet var på ett stort fellesområde. Midt i rommet var det en sort, rund vedovn som ble brukt til å lage mat, koke te og varme opp hjemmet om vinteren. Om dagen satt vi rundt ovnen på en plattning av tre som ble til seng om natten. Vi sov alle sammen på en tynn, flat madrass rundt ovnen.

På denne plattningen ble jeg født. Kvinnene i landsbyen min drar ikke til sykehuset for å føde. Tradisjonen er at en lokal jordmor kommer og sitter sammen med mødrene gjennom hele fødselen, og alle ber om at det ikke blir alvorlige komplikasjoner.

Moren min mistet et av barna under en slik tradisjonell fødsel, og hun overlevde påkjenningen, så vi var en av de heldige familiene. Vanligvis er det slik at når en mor har komplikasjoner under fødselen, mister hun ikke bare barnet, men også sitt eget liv. Men min mor var en tøff kvinne, og alle i landsbyen kjente og respekterte henne. Hun utstrålte en stille styrke. Det sterke nærværet hennes trengte ikke å kunngjøres, det bare var der.

Moren min gjorde alt det harde, tunge arbeidet for å holde familien i gang. Hun stelte dyrene. Hun pløyde åkrene og høstet inn. Hun malte hveten for hånd og bakte brød. Hun slaktet dyrene og kokte kjøttet. Hun vasket huset og tok seg av barna.

Jeg ble født ved den store, sorte jernovnen i 1969, rett etter at Kinas Mao Zedong overtok Tibet. Dalai Lama beordret oss til å akseptere okkupasjonen. Selv flyktet han til India for å berge livet og som åndelig og politisk leder tale Tibets sak.

På den tiden døde folk av sult over hele Kina på grunn av ettervirkningene av «Det store spranget» (1958–1961), et mislykket sosialt og økonomisk prosjekt ledet av kommunistpartiet. Men det tibetanske folket hadde aldri vært velstående og var vant til å overleve av det jorden kunne by på, og greide seg til tross for de harde forholdene. Det gikk ikke like bra med kineserne. Flere titalls millioner døde i løpet av disse årene.

Men denne tiden var på flere måter ikke lett for noen – verken for kinesere eller tibetanere.

2. En hengiven mor

Mitt første minne er en mor som uavlatelig ber og lærer meg de buddhistiske skriftene. Hun brukte mye tid på å oppmuntre meg til å lære den hellige skriften utenat.

Jeg husker at jeg som barn våknet opp grytidlig om morgenen og så at min mor allerede satt og ba til de forskjellige åndene i hjemmet vårt. Vi hadde alltid for lite mat, og mor ville at vi skulle få den næringen vi trengte, så hun forsøkte å blidgjøre gudene med håp om at de belønnet oss med bedre avlinger og flere husdyr.

Hadde bare et så inderlig bønneliv blitt belønnet med mer mat til barna, ville vi vært de feiteste barna i landsbyen! Hun brukte hvert grann av mulighet og energi til å blidgjøre gudene slik at barna hennes kunne være friske og trygge. Men uansett hvor mye hun ba, var det aldri nok.

Moren min var en liten, rund kvinne, kraftig som ei tønne. Hun hadde langt, beksvart hår flettet stramt bak hodet. Det mørke håret var så blankt at solen kunne speile seg i det.

Moren min hadde ingen garderobe å boltre seg i. Hun hadde ett antrekk som hun brukte hver dag om sommeren, og ett mye tykkere om vinteren. Hun hadde en sort *chuba*, som er en lang saueskinnskjole av tykk, tibetansk ull som mange tibetanere går i. Mors *chuba* hadde kanter med store, fargerike mønstre i skinnende blått, oransje og brunt. Bærestykket som gikk fra nakken helt ut til skuldrene var himmelblått. Ermene var dekorert med samme farge. Hun hadde ofte et rødt stoffbelte rundt livet, noe som ga inntrykk av at den lange kjolen var todelt. For meg var det som om mors klær var en del av henne, og hun var en del av klærne. De to virket uatskillelige for meg.

I likhet med alle andre i landsbyen hadde vi et bilde av Dalai Lama på veggen – selv om det var forbudt i Kina – prydet med hellig skrift på tibetansk. Bildet og skriften var dekket av glass og rammet inn i en gullramme. Vi hadde drapert rammen med et hvitt skjerf, noe som var vanlig skikk i vår kultur for en hedret gjest. Dette var et signal om at sjelen til den hellige lamaen alltid var velkommen i vårt hjem.

Bildet av Dalai Lama var der når jeg våknet og når jeg la meg for å sove. Han vokter alltid over meg. For mange som ikke vet så mye om Dalai Lama, kan det virke som om ansiktet hans påkalte tanker om fred og ro i sjelen, men det gjorde det ikke for meg. Bildet av ham bringer bare fred til den som ikke fullt ut kjenner hvilket mørke som befinner seg i tibetansk buddhisme, som er annerledes enn all annen form for buddhisme.

I tibetansk buddhisme er det fra gammelt av et sterkt innslag av hinduisme som fortsatt sitter igjen. Dette finnes ikke i like sterk grad i buddhismen i Japan, Thailand eller New York, for den saks skyld. På dørkarmen vår, for eksempel, var det malt et bilde av en ape i menneskestørrelse med et ondt, sint, rødt ansikt som holdt i et sverd. Kne-lende foran apen var det en kvinne som apen hadde skåret over halsen på. Blodet rant fra munnvikene og nedover nakken. Apen myste over skulderen hennes og blottet de nifse tennene. Han holdt kvinnens hode etter håret, og øynene hennes uttrykte dødsangst.

Et slikt bilde kan nok virke skrekkinngytende for utenforstående, men for tibetanerne var denne blodsutgytelsen helt vanlig. Hver landsby i området hvor jeg vokste opp hadde ikoner eller bilder av den tibetanske apeguden Pha Trelgen Changchub Sempa malt på bygningene og i hjemmene. I tibetansk buddhisme og kultur er apeguden den viktigste figuren. Han rangerer på nivå med Buddha fordi man tror at hele det tibetanske folket nedstammer fra ham. Man tror at i begynnelsen var verden dekket av en flom. Da vannet begynte å tørke opp, skjedde det en forening mellom apeguden, som var i fjellene i Tibet for å meditere, og en kvinne som kom til ham og ville ligge med ham.

Først nektet apen å ha samleie med henne, men da truet hun med å ligge med en demon i stedet, og føde mange demoner som skulle fare over hele jorden og skape kaos og ødeleggelse. Den mediterende apen

ga til slutt etter for kvinnen og ba om at Avalokitesvara – Dalai Lama ses på som hans reinkarnasjon – forrettet vielsen.

Kvinnen fødte små aper som formerte seg så raskt at maten i skogen ikke lenger kunne forsørge dem. Avalokitesvara lærte dem å dyrke jorden så de kunne spise fruktene av sitt eget arbeid i stedet for å lete etter mat.

Snart begynte apene å miste håret og halene, de begynte å bruke klær og sette opp hus. De dannet en sivilisasjon av «videreutviklede» aper som senere ble kjent som det tibetanske folk.

Denne bakgrunnen er essensiell for å forstå tibetansk buddhisme, for det er her Dalai Lama kommer inn, og hans tilknytning til Tibet som skiller seg klart fra tilknytningen til India eller Nepal – selve buddhismens fødested. Ifølge tibetansk tro er Dalai Lama reinkarnasjonen av alle lederne før ham, hele veien tilbake til Avalokitesvara og apeguden – den samme apeguden som holdt en kniv mot strupen til den vett-skremte kvinnen på bildet som jeg så hver dag.

Gjennfødselen av Dalai Lama er sentral for det tibetanske folket. Dalai Lama er *tulku*, det vil si den reinkarnerte vokteren av tibetansk buddhistisk lære og myndighet. Tulkuer er unike for Tibet. De er salvet fra fødselen som reinkarnasjonen av en tidligere hersker. Så blir de opplært som barn av dem som har vært studentene til forgjengeren. Før en tulku dør, taler han i detalj om sin død, reinkarnasjon og gjennfødselse.

Derfor blir apeguden hedret og ansett som det tibetanske folkets far, og min mor satset alt på religionen som dyrket apeguden og reinkarnasjonen av han som forrettet vielsen mellom apen og den onde kvinnen.

Om min mors bønner noen gang ble hørt av apeguden eller av Buddha, så vi ingen tegn til det.

3. En brutal far

Mitt barndoms mørke hadde faktisk ikke sitt opphav i maleriene av de hinduistiske demonene jeg så hver dag. Det skyldtes at jeg helt fra starten så min mor lide på grunn av min far, en hard mann som ruvet over henne.

Faren min ble født som det mellomste barnet, med to eldre brødre og to yngre søstre. Han vokste opp fattig, men med en sterk hengivenhet til Buddha. Hendene hans var grove fra alt arbeidet på åkrene dag etter dag, gjeting av dyrene og jobbing med tauverk. Det harde arbeidet hadde gjort ham værbitt og kraftig. Stemmen var dyp og ru, mest på grunn av all ropingen. Tibetannerne er ikke avhengig av telefoner. Når de skal sende en melding til noen i en annen landsby, klatrer de på toppen av fjellet og lager en høy, ulende lyd over til neste fjell. Når ulingen blir besvart, roper de informasjon som skal sendes videre inntil meldingen når rette vedkommende. Dette kan skje fra fjell til fjell og fra landsby til landsby.

Det var et helt lite kunststykke å få dette til. Det var ikke bare å rope så høyt som mulig og forvente at budskapet ble båret over. Man trengte en grunnleggende forståelse for akustikk. Stemmen måtte slynges ut på en slik måte at fjellets formasjon kastet lyden videre i den retningen du ønsket budskapet skulle gå. Faren min var kjent for kunne sende ut et rop som spratt rundt fjellene i flere sekunder.

I tillegg til denne evnen var faren min beryktet for sin forkjærlighet for risvin. Risvinen i landsbyen vår er vanligvis hjemmelaget. Det er en blank væske med et strågult skjær som skjenkes fra en dieselkanne og lukter flybensin.

Jeg kan egentlig ikke si så mye om hva faren min gjorde fra den

ene dagen til den andre, for han var for det meste borte. Når han var hjemme, brukte han stort sett tiden til å be, røyke pipe og drikke seg full – og det var når han drakk seg full at han banket opp moren min. Etter å ha tilbrakt hele dagen ute på åkrene hvor han tyttet i seg risvin, ravet han hjem og lot sitt raseri få utløp overfor henne. Kvinnen som hadde tilbrakt hele dagen i bønn til Buddha og de mange andre tibetanske gudene som dekorerte hjemmet vårt, ble regelrett banket opp av mannen sin.

Han slo henne fordi hun ikke gjorde arbeidet på rett måte, eller fordi maten ikke var tilberedt riktig. Årsakene varierte hele tiden, men var likevel de samme. Unnskyldningene for å slå henne var alltid dårlige og irrasjonelle.

Jeg skammet meg. Selv om hun var en staut og sterk kvinne, var det umulig for henne å verge seg mot slagene hans. Hun tryglet ham om å holde opp, men han bare fortsatte.

Det fantes ingen steder hvor vi barna kunne stikke oss bort fra situasjonen, i og med at vi alle bodde i det samme rommet. Vi gråt lydløst for moren vår, og sendte tause bønner til gudene om å stanse far. Vi våget ikke å heve stemmen høyere enn til lav hvisking i frykt for at fars sinne skulle vendes mot oss. Tårene rant hos oss, og vi krympet oss for hvert slag min far ga min mor, som om hånden hans også traff oss.

Vi visste alle hvordan det var å få bank av ham. Noen ganger vendte han raseriet mot oss, rev av seg beltet og svingte det vilt rundt seg i luften og pisket oss der hvor beltet vilkårlig landet. Vi skrek til mor om å komme og redde oss. Hver gang det var mulig, grep hun inn når hun skjønnte at vi hadde nådd grensen. Mange ganger brukte hun sin egen kropp som skjold. Hun var den vi ropte på når vi ble slått, men selv hadde hun ingen som kunne komme henne til unnsetning.

Moren vår ropte til gudene våre, men til syvende og sist var det bare utmattelsens gud som av og til besvarte bønnene hennes. Når faren min endelig ble utslitt og lei og sluttet å slå henne, sovnet han. Da krøp vi bort til mor og klynget oss til henne. Vi krøp langsomt for ikke å lage en eneste lyd og risikere å vekke faren vår. Jeg husker at jeg kjente at kroppen hennes skalv av det sterke følelsesmessige og fysiske traumat. Selv etter at hun sluttet å gråte, skalv kroppen som om den gispet et-

ter oksygen. Vi sa ingenting til henne, og hun sa heller ingenting for å forsøke å trøste oss. Nærheten var det eneste språket vi hadde.

Jeg hørte aldri foreldrene mine si at de elsket hverandre, og jeg så aldri at de viste noen tegn til kjærlighet. I vår tibetanske kultur ble ord eller fysisk hengivenhet betraktet som noe skamfullt. Dermed hadde jeg en hel barndom der jeg aldri hørte ordene «jeg elsker deg» eller «jeg er glad i deg». Familien vår var ikke annerledes på den måten. Jeg tror at det ikke fantes et eneste barn i landsbyen vår som noen gang hørte ordet 'kjærlighet'. På en eller annen måte forsto jeg konseptet kjærlighet. Jeg visste hva det betydde. Men jeg hadde aldri hørt det bli sagt.

De som ikke kjenner buddhismen veldig godt, tror kanskje at den tibetanske buddhismen lærer at kjærlighet er en av troens grunnpilarer, men det gjør den ikke. Den som mener at buddhisme handler om kjærlighet, kjenner ikke den sanne historien om Buddhas familie.

Buddhas egentlige navn var prins Siddharta Gautama. Han ble født som eneste sønn i en kongelig familie for mer enn 2500 år siden i det som i dag er Nepal. Han giftet seg med kusinen sin, prinsesse Yasodhara, datteren til farens søster, og de fikk en liten gutt. Den natten prins Siddharta planla å snike seg ut av slottet for å følge drømmen om å bli opplyst, fikk han vite at hans kone hadde født ham en sønn, hvorpå han svarte: «Et hinder har kommet til verden, et bånd har blitt til.»³ Prins Siddhartas sønn fikk navnet Rahula som betyr «lenke» eller «hinder». En fysisk lenke er en fotlenke som festes rundt ankene på en fange.

Fra barnsben av lærer tibetanske buddhister at det å vise kjærlighet og hengivenhet til familien er en lenke, eller et hinder, som hindrer deg i å bli opplyst. For å kunne bli opplyst, som er den høyeste søken for enhver tibetaner, må du avskjære deg fra alt som handler om kjærlighet og nærhet overfor dem som står deg nærmest.

Da prins Siddharta forlot slottet, gjorde han det i nattens ly for han var redd for at kona hans ville gråte og be ham om å bli. Han var følelsesløs og brøt alle bånd til familien. Selv om han var sin fars eneste sønn og hadde kone og barn, reiste han fra alt ansvar overfor familien for å søke det han mente var det beste for ham selv.

---

3 Viggo Fausbøll, *Buddhist Birth Stories: Or, Jataka Tales*, vol 1, trans. Thomas Rhys Davids (London: Trübner & Co, 1880), s. 79.

Da Rahula ble større, ropte han mange netter på faren sin. Det ble sendt ut ord til alle i hele kongeriket om at prinsen måtte få vite at sønnen ønsket å se sin far. Da Rahula var omtrent seks eller sju år gammel, kom Buddha tilbake, men ikke for å bli. Rahula ble begeistret da han endelig fikk se faren sin. Full av iver skal han ha sagt: «[Far], til og med skyggen din gjør meg glad.»⁴

Men prins Siddharta var likegyldig overfor sønnens kjærlighet, og behandlet både kona og sønnen uten å vise tegn til følelser. Han var hellig, og de var ikke det. Han var Buddha, og å vise følelser ville ha svekket hans opplyste tilstand.

På bakgrunn av dette vil jeg du skal forstå at om min far hadde vist min mor og søsken kjærlighet og hengivenhet, ville det vært i strid med tibetansk buddhisme. Slike følelser er uforenelige med uselvvisk kjærlighet for andre.

Buddhismen lærer oss å ofre oss selv og kvitte oss med egoet, men før vi kan gi slipp på indre tilknytninger og forlate oss selv, må vi gi slipp på ytre tilknytninger og forlate andre.

Sånn sett var muligens vår fars vold en skrudd, ugjenkjennelig kjærlighetshandling. Ved å slå oss og ikke vise noen følelser for oss, hjalp han oss å distansere oss fra ham i vår søken etter opplysning. Det er selvfølgelig mulig at jeg tøyer strikken langt her i et håpløst forsøk på å tillegge en voldelig far noe slikt som kjærlighet.

---

4 Se <http://religiondocbox.com/Buddhism/71771218-Rahula-thera-siddhatta-and-yasodhara-only-son.html>, s. 3.